

לסבול בשמיני מבעוד יום, דהוא אונס קבוע וגם לכל נשי העיר. הנה אף שעצה נכונה היא, אבל מסתבר שבלא שמשו ביום דקודם שראתה דם הגדה, אין צורך להחמיר בזה לבדוק גם ביום ה' לראייתה, מאחר שהשל"ה (שהובא לעיל) כתב להתיר בשעת הדחק, ואם שמשו, שמשמע שהשל"ה מחמיר - אף שמ"מ מסתבר שיש להתיר כהסדרי טהרה, טוב לעשות עצה זו לכתחילה.

ב. בדין חרש וחרשת בזמננו שמלמדים אותן להבין כפקחים

בדבר חרש וחרשת בזמננו עתה, שע"י תחבולות מלמדין אותן שמבינים כפקחים, שמסתפק כתר"ה אם יש לסמוך על בדיקת עצמן שלא כדאיתא בשו"ע סימן קצ"ז סעיף ח', אם אינה שומעת ואינה מדברת וכו', צריכות פיקחות לבדוק אותן ולקבוע להן וסתות כדי שתהיינה מותרות לבעליהן. ומסיק כתר"ה דלכאורה לא עדיפי מפיקח שנתחרש, שיש לו דין חרש לכל התורה כולה (יבמות ק"ב ע"ב, נתחרש הוא או נשתטה לא יציא עולמית). ובחרשת שניסת לחרש, כיוון דאין ב"ד מצווין להפרישו, מסתמא יכולין לסמוך על בדיקת עצמה, ובניסת לפקח מסתפק. וכוונת כתר"ה הוא שאינו ברור לו מש"כ תחילה דלכאורה לא עדיפי מפיקח שנתחרש, דלכן מסיק דספק לו מה דינו.

והנה לע"ד, החרשים - אף שע"י תחבולות שנעשו עתה בזמננו מלמדים אותן שיוכלו להבין מה שידברו להם ויסבירו אותן - מ"מ הם בדיני חרש שפטורין ממצוות ושאיין לסמוך עליהו כמו שאין סומכין על כתבם. ואף לר' כהנא אמר רב בגיטין דף ע"א ע"א, שבחרש שיוכל לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו, מסתבר שהוא רק בכתיבה ולא ברמזים - אף הטובים ביותר. ואף הכתיבה, הוא דווקא בפיקח שהיה יכול לכתוב ונתחרש אחר זה כדפרש"י, אבל בחרש מתחילה שלמד ברמזים לכתוב מה שרוצה, ויכתוב לגרש את יבמתו שנפלה לו מאחיו פיקח, שייבמה והיא אשתו מן התורה, גם לדידיה לא יועיל כלום. שהכתיבה לדידיה עושה רק שלא יעשה מי שהוא פיקח בחשיבות חרש, אבל הכתיבה אינו עושה להחשיב מי שהוא חרש מעיקרו בחשיבות נשתפה מחרשותו ולומר שעתה הוא בדיני פיקח.

וכן מפורש ברש"י בפירושו על רשב"ג בברייתא, שהוא התנא הסובר כר' כהנא אמר רב, שאמר בד"א (ולא הלכו בו בגיטין אחר כתב ידו) בחרש מעיקרו - שאין לו כתב יד של דעת שלא היתה לו דעת צלולה מימיו. אבל פיקח - שלמד לכתוב מדעת צלולה, ונתחרש, הוא כותב - גט ואחריו חותמין והיינו כר' כהנא. הרי מפורש ברש"י שכן סובר רשב"ג, שרק בפקח ונתחרש מועלת הכתיבה שלמד כשהיה פיקח, ולא בחרש מעיקרו שלמד לכתוב - שלא נעשה בזה בדין פיקח. ואף בפיקח

ונתחרש, אם בשעה שנתחרש לא היה יכול לכתוב, לא תועיל שוב הכתיבה שלמד אחרי זה בחרשות להחשיבו בדיני פיקח, וכן סובר ר' כהנא אמר רב. ולדינא שהלכה כרבנן (ע"י שו"ע אהע"ז סי' ק"כ סעיף ח'), אף בפיקח ונתחרש הוא בדין חרש אף בהיה יכול לכתוב. וא"כ כ"ש שאין לסמוך על מה שמבינים מהרמזים שלמדום, להחשיב בדין פיקח אף לפיקח ונתחרש. שבהא לא מצינו אף לר' כהנא אמר רב שיסבור שיועיל. אבל לכאורה כיוון שלר' כהנא אמר רב שמועיל כתיבת פיקח ונתחרש, שצריך לומר שזה עושה שלא נעשה בדין חרש, א"כ יש להרעיל גם רמיותו שלו כמו בפיקח ממש שמועיל רמיותו, וצ"ע. ולדינא אין נוגע זה, דאין הלכה כר' כהנא אמר רב (וע"ע לקמן סי' מ"ט, ובאגרות אכן העזר ח"ג סי' ל"ג).

ומש"כ כתר"ה דלכאורה לא עדיפי מפיקח שנתחרש דיש לו דין חרש, לא מוכן. דודאי יש טעם גדול להעדיף, שהרי פיקח ונתחרש אינו בן דעת, וחרשים אלו היה מקום לומר שחשיבי כבני דעת. ויפה חזר בו כתר"ה, כדמסיק דספק לו מה דינה בניסת לפיקח כדזכרתי לעיל. אבל לדינא דינם כחרשים גמורים כדלעיל.

כו. הפסק טהרה אחרי השקיעה, ואם יש לנהוג כהגר"א במוצאי שבת

בדבר מה שאמרתי (אגרות אורח חיים ח"ד סימן ס"ב ד"ה ולענין הפסק טהרה) שיש להקל בדיעבד בעשיית הפסק טהרה עד ט' מינוט אחר שקיעה משום ספיקא ספיקא - ספק יום דבין השמשות, וספק אם הלכה כהגר"א, ודאי הנהגים כשיטת הגר"א אף לקולא במוצאי שבת אין להם להקל בזה, דהא יהיו תרתי קולא דסתר, משום דלפי זה הוא רק חדא ספיקא כדכתב כתר"ה, והוא פשוט וברור. אבל תמה אני מי התיר להם דבר כזה, וכי הם יכולים להכריע בדין זה נגד מנהג אבותינו ורבותינו הראשונים ולומר שהדין עם הגר"א נגדם, אף שהרבה מרבתינו הראשונים סוברים כהגר"א, מ"מ הא יש לעשות לנו - שאין יכולין להכריע - לחומרא. ואם היו גם הרבה מתלמידי שישו כמותו לא הנהיגו כן בעלמא. והגר"א עצמו לא הנהיג כן, אף לא בעירו ווילנא. וידעין שגדולי עולם מתלמידי תלמידי החמירו בזה דלא כהגר"א, אף לענין ק"ש ותפילת ערבית וכ"ש לענין שבת וי"ט. ולכן אין לנו לעשות בזה כהגר"א במוצ"ש, אלא כמנהגנו כר"ת לחומרא עד צאת הכוכבים.

כז. הלוכשת לבנים ומכנסים מהודקים לגופה צריכה לשים סדין לבן על מיטתה

כשלוכשת לבנים בז' נקיים, אף כשהמכנסים שלבשה הם מהודקים לגופה, טוב שתשים סדין לבן על מיטתה. משום שאיכא דחושבין אף לשאינם מהודקים